

चाणक्य मंडल परिवार

प्रश्नपुस्तिका

अर्थशास्त्र

एकूण प्रश्न : 50

वेळ : एक तास

Socio-Economic indicators

एकूण गुण : 100

सूचना

- (1) सदर प्रश्नपुस्तिकेत 50 अनिवार्य प्रश्न आहेत. उमेदवारांनी प्रश्नांची उत्तरे लिहिण्यास सुरुवात करण्यापूर्वी या प्रश्नपुस्तिकेत सर्व प्रश्न आहेत किंवा नाहीत याची खात्री करून घ्यावी. असा तसेच अन्य काही दोष आढळल्यास ही प्रश्नपुस्तिका समवेक्षकांकडून लगेच बदलून घ्यावी.
- (2) आपला परीक्षा-क्रमांक ह्या चौकोनात बॉलपेनने लिहावा.
- (3) या प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाला 4 पर्यायी उत्तरे सुचविली असून त्यांना 1, 2, 3 आणि 4 असे क्रमांक दिलेले आहेत. त्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तराचा क्रमांक उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर नमूद करावा. अशा प्रकारे उत्तरपत्रिकेवर उत्तरक्रमांक नमूद करताना तो संबंधित प्रश्नक्रमांकासमोर छायांकित करून दर्शविला जाईल याची काळजी घ्यावी. ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे.
- (4) ज्या विषयासाठी मराठी बरोबर इंग्रजी माध्यम विहित केलेले आहे. त्या विषयाचा प्रत्येक प्रश्न मराठी बरोबर इंग्रजी भाषेतदेखील छापण्यात आला आहे. त्यामधील इंग्रजीतील किंवा मराठीतील प्रश्नामध्ये मुद्रणदोषांमुळे अथवा अन्य कारणांमुळे विसंगती निर्माण झाल्याची शंका आल्यास, उमेदवाराने संबंधित प्रश्न पर्यायी भाषेतील प्रश्नाशी ताडून पहावा.
- (5) उत्तरपत्रिकेत एकदा नमूद केलेले उत्तर खोडता येणार नाही. नमूद केलेले उत्तर खोडून नव्याने उत्तर दिल्यास ते तपासले जाणार नाही.
- (6) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. यास्तव सर्व प्रश्नांची उत्तरे द्यावीत. घाईमुळे चुका होणार नाहीत याची दक्षता घेऊनच शक्य तितक्या वेगाने प्रश्न सोडवावेत.
- (7) प्रस्तुत परीक्षेच्या उत्तरपत्रिकांचे मूल्यांकन करताना उमेदवाराच्या उत्तरपत्रिकेतील योग्य उत्तरांनाच गुण दिले जातील. तसेच "उमेदवाराने वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी स्वरूपाच्या प्रश्नांची दिलेल्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तरेच उत्तरपत्रिकेत नमूद करावीत. अन्यथा त्यांच्या उत्तरपत्रिकेत सोडविलेल्या प्रत्येक चुकीच्या उत्तरांसाठी एक तृतीयांश गुण वजा करण्यात येतील".
- (8) प्रश्नपुस्तिकेमध्ये विहित केलेल्या विशिष्ट जागीच कच्चे काम (रफ वर्क) करावे.

परीक्षा-क्रमांक

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

चाणक्य मंडल परिवार

1. (अ) जागतिक उपासमार निर्देशांक 2006 पासून IFPRI व Welthungerhilfe या संस्था मोजायच्या.
 (ब) 2007 ला त्यात Concern Worldwide ही संस्था देखील सामील झाली.
 (क) 2018 नंतर मात्र Welthungerhilfe व Concern World Wide या संस्थाच हा निर्देशांक मोजतात.
 अयोग्य विधाने ओळखा.

पर्यायी उत्तरे :

- (1) अ फक्त (2) ब आणि क
 (3) वरीलपैकी एकही नाही (4) अ, ब, क

Identify the incorrect statements.

- (a) From 2006, IFPRI and Welthungerhilfe Institutes Measures the Global Hunger Index.
 (b) In 2007, Concern World wide is also involves in it.
 (c) After 2018, only Welthungerhilfe and concern World Wide Institutes measure this index.

Answer options

- (1) a Only (2) b and c
 (3) None of the above (4) a, b, c

2. योग्य विधाने ओळखा.

- (अ) 1997 मध्ये UNDP ने मानवी दारिद्र्य निर्देशांक संकल्पना विकसित केली.
 (ब) 1998 च्या मानव विकास अहवालात सर्वप्रथम मानवी दारिद्र्य निर्देशांक संकल्पना मांडली.

पर्यायी उत्तरे :

- (1) अ फक्त (2) ब फक्त
 (3) अ आणि ब (4) अ आणि ब दोन्ही नाही

Identify the correct statements.

- (a) UNDP Developed Human Poverty Index in 1997.
 (b) Human development Report 1998 first introduced the concept of Human poverty index.

Answer options :

- (1) a only (2) b only
 (3) a and b (4) both a and b not

3. (अ) बहुआयामी दारिद्र्य निर्देशांक काढण्यासाठी 3 आयाम आणि 10 निर्देशांक वापरतात.
 (ब) बहुआयामी दारिद्र्य निर्देशांक काढताना चांगले आरोग्य शिक्षण व राहणीमान हे 3 आयाम विचारात घेतात.

पर्यायी उत्तरे:

- (1) अ फक्त (2) अ आणि ब
 (3) अ आणि ब दोन्ही नाही (4) ब फक्त

(a) To calculate multidimensional poverty index, 3 dimensions and 10 indicators are taken into consideration.

(b) Good health, education, living standards are the three dimensions considered to calculate multidimensional poverty index.

Identify correct statement.

Answer Options:

- (1) a only (2) a and b
 (3) Both a and b not (4) b only

4. जागतिक उपासमार निर्देशांकाविषयी.

- (अ) अपुरा अन्नपुरवठा (ब) बालकुपोषण
 (क) मातामृत्यू दर (ड) अर्भक मृत्यू

वरीलपैकी कोणते निर्देशांक विचारात घेतात?

- (1) वरीलपैकी सर्व (2) अ, ब, ड
 (3) अ, ब, क (4) अ, ब

About Global Hunger Index.

- (a) Inadequate food supply (b) Child under-nutrition
 (c) Maternal mortality rate (d) Infant mortality

Which of the above indicator take into account?

- (1) All of the above (2) a, b, d
 (3) a, b, c (4) a, b

5. योग्य विधाने ओळखा.

(अ) 2011 मध्ये घेण्यात आलेली आर्थिक, सामाजिक, जातीय जनगणना ही वंचितता शोधण्यासाठी घेण्यात आली.

(ब) वंचितता मोजण्याचा उद्देश वंचिताना शासकीय योजनांचा लाभ देणे हा असतो.

पर्यायी उत्तरे:

(1) फक्त अ

(2) फक्त ब

(3) अ आणि ब

(4) दोन्ही चूक

Identify correct statements.

(a) In 2011, economic, social and caste based census was conducted to find out the deprivation.

(b) The purpose of measuring deprivation is to provide benefits of government schemes to the deprived.

Answer Options:

(1) Only a

(2) Only b

(3) a and b

(4) Both incorrect

6. सामाजिक आर्थिक व जातीयगणनेविषयी खालील विधाने विचारात घ्या.

(अ) अशी गणना गृहमंत्रालयाद्वारे केली जाते.

(ब) अशी पहिली गणना 1931 मध्ये झाली.

(क) अशा गणनेचा उद्देश वंचित गटाचा शोध घेणे हा असतो.

योग्य विधाने कोणती?

(1) ब, क

(2) अ, ब, क

(3) अ फक्त

(4) अ, ब

Consider the following statements about socio-economic and caste based census.

(a) Such census is done by ministry of home affairs.

(b) First such census was done in 1931.

(c) Main objective of such census is to find out the deprived class.

Correct statements are

(1) b, c

(2) a, b, c

(3) a only

(4) a and b

7. बेरोजगारीविषयक आकडेवारी कोण गोळा करते?

(1) मानव संसाधन विकास मंत्रालय	(2) नॅशनल सॅम्पल सर्व्हे ऑफिस (NSSO)
(3) केंद्रीय सांख्यिकी संगठन (CSO)	(4) राष्ट्रीय सांख्यिकी आयोग (NSC)

Who calculates the statistics regarding unemployment?

(1) Ministry of human resources.	(2) National Sample Survey Office (NSSO)
(3) Central Statistical Office (CSO)	(4) National Statistical Commission (NSC)

8. (अ) श्रमशक्ती म्हणजे आर्थिकदृष्ट्या सक्रिय असलेली लोकसंख्या

(ब) श्रमशक्तीत रोजगारीत बेरोजगारीत लोकसंख्या मोडते.

योग्य विधान/ने कोणते/ती?

पर्यायी उत्तरे:

(1) फक्त अ	(2) फक्त ब
(3) अ व ब दोन्ही	(4) दोन्ही नाही

(a) The labour force is the economically active population.

(b) In labour force employed as well as unemployed population is considered

Which is/are correct statement/s.

Answer Options:

(1) Only a	(2) Only b
(3) Both a and b	(4) None

9. खालीलपैकी कोणती गुंतवणूक ही मानवी भांडवलातील गुंतवणूक नाही?

(अ) शिक्षण	(ब) आरोग्य सेवा
(क) पर्यटन	(ड) वरीलपैकी एकही नाही

पर्यायी उत्तरे :

(1) अ, ब	(2) ब, क
(3) क	(4) ड

Investment in which of the following is not an investment in 'Human Capital'?

(a) Education	(b) Health services
(c) Tourism	(d) None of the above

Answer options :

(1) a, b	(2) b, c
(3) c	(4) d

10. अयोग्य विधान/ने ओळखा.

- (अ) वंचितता मोजण्यासाठी ग्रामीण मंत्रालयाने एन. सी. सक्सेना समिती नेमली.
 (ब) सक्सेना समितीने अंतिम अहवाल 2008 मध्ये सादर केला.

पर्यायी उत्तरे :

- (1) अ आणि ब (2) ब फक्त
 (3) दोन्ही नाही (4) अ फक्त

Identify the incorrect statement/s.

- (a) To measure deprivation, ministry of rural affairs appointed N. C. Saxena committee.
 (b) Saxena committee submitted its final report in 2008.

Answer option

- (1) a and b (2) Only b
 (3) None (4) Only a

11. मानवी भांडवल निर्देशांक (HCI) कोण प्रकाशित करते?

- (1) वर्ल्ड इकॉनॉमिक फोरम (WEF) (2) वर्ल्ड बँक (जागतिक बँक)
 (3) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधी (IMF) (4) वरीलपैकी एकही नाही

Who publishes Human Capital Index?

- (1) World Economic Forum (2) World Bank
 (3) International Monetary Fund (IMF) (4) None of the above

12. मानवी विकास निर्देशांक मोजण्यासाठी खालीलपैकी कोणते निर्देशांक वापरतात?

- (अ) आयुर्मान
 (ब) सामाजिक असमानता
 (क) दरडोई उत्पन्न

पर्यायी उत्तरे :

- (1) अ, ब, क (2) अ, ब
 (3) अ आणि क (4) फक्त ब

Which of the following indicators used to calculate Human Development Index (HDI)?

- (a) Life expectancy
 (b) Social inequality
 (c) Per capita income

Answer option

- (1) a, b, c (2) a, b
 (3) a, c (4) Only b

13. खालील गोष्टींचा विचार करा.

(अ) दरडोई उत्पन्न

(ब) सरासरी असाक्षरता पातळी

(क) लोकांच्या आरोग्याची स्थिती

देशाचा विकास साधारणपणे वरीलपैकी कशावरून ठरवता येतो?

पर्यायी उत्तरे:

(1) अ आणि क

(2) अ, ब, क

(3) अ आणि क

(4) वरीलपैकी एकही नाही

Consider the following.

(a) Per Capita income

(b) Average illiteracy level

(c) Health status of its people

The development of a country can generally be determined by?

Answer Options:

(1) a and c

(2) a, b, c

(3) b, c

(4) None of the above

14. दिलेल्या वर्षात प्रति 1000 जिवंत जन्मामागे आयुष्याच्या पहिल्या 28 पूर्ण दिवसांमधील मृत्यूंची संख्या काय म्हणून परिभाषित केली जाते?

(1) बालमृत्यू दर

(2) स्थूल मृत्यूदर

(3) नवजात मृत्यू दर

(4) वय विशिष्ट मृत्यू दर

The number of deaths during the first 28 completed days of life per 1000 live births in a given year is defined as?

(1) Infant mortality rate

(2) Crude Mortality rate

(3) Neonatal mortality rate

(4) Age-Specific mortality rate

15. खालील विधानांचा विचार करा.

(अ) जागतिक लिंग असमानता निर्देशांक हा UNDP द्वारे प्रकाशित केला जातो.

(ब) जागतिक लिंग असमानता निर्देशांक 2022 नुसार फिनलंड प्रथम क्रमांकावर आहे.

योग्य विधान/ने कोणती/ते?

(1) वरीलपैकी सर्व

(2) वरीलपैकी एकही नाही

(3) अ फक्त

(4) ब फक्त

Consider the following statements.

(a) The Global Gender Gap index is published by UNDP.

(b) Finland ranks 1st in 2022 Global Gender Gap Index.

Correct statements is/are

(1) All of the above

(2) None of the above

(3) a only

(4) b only

16. कोणत्याही देशाच्या संदर्भात खालीलपैकी कोणता एक भाग त्याच्या सामाजिक भांडवलाचा भाग मानला जाईल?

- (1) लोकसंख्येतील साक्षरतेचे प्रमाण
- (2) पायाभूत सुविधांचा भाग
- (3) कार्यरत वयोगट प्रमाण
- (4) समाजातील परस्पर विश्वास आणि सुसंवादाची पातळी

In the context of any country, which one of the following would be considered as a part of its social capital.

- (1) The proportion of literacy in the population
- (2) The part of infrastructure
- (3) Size of working age population
- (4) The level of mutual trust and harmony in the society

17. खालीलपैकी कोणते तीन निर्देशांक मानवी विकास निर्देशांक मोजताना वापरतात?

(अ) राहणीमानाचा दर्जा	(ब) शिक्षण
(क) पर्यावरणाची स्थिती	(ड) आयुर्मान

पर्यायी उत्तरे :

(1) वरीलपैकी सर्व	(2) अ, क, ड
(3) अ, ब, ड	(4) अ, ब, क

Which of the following three indicators are used in the Human Development Index (HDI)?

(a) Standard of Living	(b) Education
(c) Condition of environment	(d) Life expectancy

Options

(1) All of the above	(2) a, c, d
(3) a, b, d	(4) a, b, c

18. बहुआयामी दारिद्र्य निर्देशाकांत खालीलपैकी कशाचा समावेश होतो?
 (अ) शिक्षण, आरोग्य, मालमत्ता आणि सेवांची वंचितता.
 (ब) राष्ट्रीय पातळीवरील क्रयशक्ती समानता.
 (क) अंदाजपत्रीय तुटीची व्याप्ती
 पर्यायी उत्तरे :

- (1) वरीलपैकी सर्व (2) अ, ब
 (3) ब आणि क (4) फक्त अ

The multidimensional poverty index covers which of the following?

- (a) Deprivation of education, health, assets and services.
 (b) Purchasing power parity at the national level.
 (c) Extent of the budget deficit.

Answer options

- (1) All of the above (2) a, b
 (3) b and c (4) Only a

19. मानव विकास निर्देशाकांत जास्तीत जास्त संभाव्य मूल्य काय असू शकते?
 (1) 1 ते 10 (2) 0 ते 1
 (3) 1 ते 100 (4) कमाल मूल्य नाही

In HDI, what is the maximum possible value?

- (1) 1 to 10 (2) 0 to 1
 (3) 1 to 100 (4) No maximum value

20. लैंगिक असमानता निर्देशांक (GII) खालीलपैकी काय मोजतो?
 (अ) लिंगांमधील आर्थिक असमानता
 (ब) लिंगांमधील शैक्षणिक असमानता
 (क) लिंगांमधील आरोग्य असमानता
 पर्यायी उत्तरे

- (1) वरीलपैकी सर्व (2) अ, ब
 (3) ब, क (4) अ, क

What does the Gender Inequality Index (GII) measure?

- (a) Economic inequality between genders
 (b) Educational inequality between genders
 (c) Health inequality between genders

Answer options

- (1) All of the above (2) a, b
 (3) b, c (4) a, c

21. लिंग असमानता निर्देशांकाचे आयाम कोणते?

(अ) प्रजननस्वास्थ्य
(क) रोजगार क्षेत्र
पर्यायी उत्तरे

(ब) आयुर्मान
(ड) उत्पन्न

(1) ब, क
(3) अ, ड

(2) अ, ब
(4) अ, क

What are the dimensions of Gender inequality index?

(a) Reproductive health
(c) Employment

(b) Life expectancy
(d) Income

Answer option

(1) b, c
(3) a, d

(2) a, b
(4) a, c

22. योग्य जोड्या जुळवा.

वर्ष

शीर्षक

(अ) 1990
(ब) 2020
(क) 2022
(ड) 2016

(i) शेपिंग आवर फ्युचर इन ट्रान्सफॉर्मिंग वर्ल्ड
(ii) ह्युमन डेव्हलपमेंट फॉर एव्हरीवन
(iii) कन्सेप्ट अँड मेजरमेंट ऑफ HDI
(iv) द नेक्स्ट फ्रन्टीयर : ह्युमन डेव्हलपमेंट अँड अन्थ्रोपोसिन

(अ) (ब) (क) (ड)

(1) iv i iii ii
(2) iii iv i ii
(3) i iii ii iv
(4) ii i iii iv

Match the pairs.

Year

Title

(a) 1990
(b) 2020
(c) 2022
(d) 2016

(i) Shaping our future in transforming world
(ii) Human development for everyone
(iii) Concept and measurement of HDI
(iv) The next frontier : Human development and Anthropocene

(a) (b) (c) (d)

(1) iv i iii ii
(2) iii iv i ii
(3) i iii ii iv
(4) ii i iii iv

23. (अ) लिंग आधारित विकास निर्देशांक 1995 मध्ये सर्वप्रथम प्रकाशित करण्यात आला.
 (ब) 2010 मध्ये लिंग आधारित विकास निर्देशांकाचे प्रकाशन थांबले.
 योग्य विधाने ओळखा.

पर्यायी उत्तरे:

- (1) वरीलपैकी सर्व (2) वरीलपैकी एकही नाही
 (3) फक्त अ (4) फक्त ब
 (a) Gender Development Index was first published in 1995.
 (b) Publication of Gender Development Index stopped in 2010.

Identify correct statements.

Answer Options:

- (1) All of the above (2) None of them
 (3) Only a (4) Only b

24. लैंगिक असमानता निर्देशांकात कोणता घटक पुनरुत्पादक आरोग्य मोजतो?

- (अ) मातामृत्यूदर
 (ब) किशोरवयीन प्रजननदर
 (क) जन्माच्यावेळी आयुर्मान

पर्यायी उत्तरे

- (1) अ आणि ब (2) फक्त ब
 (3) वरीलपैकी सर्व (4) अ फक्त

In the Gender Inequality Index which component measures the reproductive health?

- (a) Maternal mortality rate.
 (b) Adolescent fertility rate.
 (c) Life expectancy at birth.

Answer options

- (1) a, b (2) Only b
 (3) All of the above (4) Only a

25. (अ) पुरुष व स्त्रियांमधील विकास समान असल्यास लिंग आधारित विकास निर्देशांकाची किंमत 1 असते.
(ब) लिंग आधारित विकास निर्देशांक 1 पेक्षा कमी असणे म्हणजे स्त्रियांपेक्षा पुरुषांचा विकास कमी असणे.
अयोग्य विधान ओळखा.

पर्यायी उत्तरे

- (1) अ फक्त (2) ब फक्त
(3) अ आणि ब (4) दोन्ही नाहीत

- (a) Gender development Index score is 1 if there is equality in men & women.
(b) If the score of Gender Development Index is less than 1, means men are less developed than that of women.

Identify incorrect statement

Answer options

- (1) a only (2) b only
(3) a and b (4) None

26. योग्य विधान ओळखा.

- (अ) भारताच्या 2001 च्या HDI अहवालाचे शीर्षक State of Human Development हे होते.
(ब) भारताच्या 2011 च्या HDI अहवालाचे शीर्षक Towards Social Inclusion हे होते.

पर्यायी उत्तरे:

- (1) फक्त अ (2) फक्त ब
(3) दोन्ही अयोग्य (4) दोन्ही योग्य

Identify correct statements.

- (a) India's HDI Report of 2001 titles 'State of Human Development'.
(b) India's HDI Report of 2011 titles 'Towards Social Inclusion'.

Answer options

- (1) Only a (2) Only b
(3) Both incorrect (4) Both correct

27. जागतिक लिंग आधारित अंतर निर्देशांक कोण प्रकाशित करते?

- (1) UNDP (2) WEF
(3) IMF (4) OPHI

Who publishes the 'Global Gender Gap Index'?

- (1) UNDP (2) WEF
(3) IMF (4) OPHI

28. ग्रहविषयक दबाव समायोजित मानव विकास निर्देशांकांची गणना कशी केली आहे?

(1) HDI + पर्यावरणीय स्थिरता स्कोर	(2) HDI - पर्यावरणीय स्थिरता स्कोर
(3) HDI × पर्यावरणीय स्थिरता स्कोर	(4) HDI ÷ पर्यावरणीय स्थिरता स्कोर

How is the planetary adjusted Human Development Index calculated?

(1) HDI + Environmental Sustainability Score
(2) HDI - Environmental Sustainability Score
(3) HDI × Environmental Sustainability Score
(4) HDI ÷ Environmental Sustainability Score

29. खालीलपैकी अयोग्य विधान कोणते?

- (1) भारताने पहिला मानव विकास अहवाल 2001 ला प्रकाशित केला.
- (2) त्यानुसार सर्वाधिक मानव विकास केरळचा होता.
- (3) या अहवालानुसार सर्वात कमी मानव विकास झारखंडचा होता.
- (4) या अहवालात 1999-2000 मधील HDI दिला होता.

Identify the incorrect statement.

- (1) In 2001, India published it's first human development report.
- (2) According to this report, Kerala ranks top.
- (3) According to this report, Jharkhand was at last position.
- (4) This report gives HDI of year 1999-2000

30. कोणता/ते प्रदेश लैंगिक असमानता निर्देशांकानुसार सामान्यतः लिंग असमानतेचे निम्न स्तर प्रदर्शित करतो?

(अ) उप-सहारन आफ्रिका	(ब) दक्षिण आशिया.
(क) नार्डिक देश	(ड) उत्तर अमेरिका (कॅनडा व यूएसए)

पर्यायी उत्तरे :

(1) अ, क	(2) ब, क
(3) ब, ड	(4) क, ड

Which region generally exhibit lower level Gender Inequality according to GII?

(a) Sub - saharan Africa	(b) South Asia
(c) Nordic Countries	(d) North America (Canada & USA)

Answer option

(1) a, c	(2) b, c
(3) b, d	(4) c, d

31. (अ) मानवी विकासातील असमानता HDI मध्ये प्रतिबिंबित होते.
 (ब) मानवी विकासातील असमानता GDI मध्ये प्रतिबिंबित होते.
 योग्य विधान कोणते?

पर्यायी उत्तरे:

- (1) अ आणि ब (2) फक्त अ
 (3) अ आणि ब अयोग्य (4) फक्त ब
 (a) HDI shows inequality in human development.
 (b) GDI shows the inequality in human development.

Identify correct statements.

Answer Options:

- (1) a and b (2) Only a
 (3) a and b incorrect (4) Only b

32. (अ) UNEP ने ग्रहविषयक दबाव समायोजित मानव विकास निर्देशांक मांडला.
 (ब) ग्रहविषयक दबाव समायोजित मानव विकास निर्देशांक आंतरपिढीय समानता मोजणारा निर्देशांक आहे.
 वरीलपैकी कोणते विधान अयोग्य आहे.

पर्यायी उत्तरे:

- (1) ब फक्त (2) अ फक्त
 (3) वरीलपैकी सर्व (4) वरीलपैकी एकही नाही
 (a) UNEP introduced planetary pressure adjusted Human Development Index.
 (b) Planetary pressure adjusted human development index calculates intragenerational equity.

Which of the above statements is/are incorrect?

Answer Options:

- (1) b only (2) a only
 (3) All of the above (4) None of the above

33. देशाच्या आर्थिक विकासातील शिक्षणावरील गुंतवणुकीचे महत्त्व खालीलपैकी कोणी मांडले?

- (1) जी. हबर्लर (2) टी. डब्ल्यु. शूल्टझ
 (3) मायकेल टोडरो (4) अॅडम स्मिथ

Who among the following mentioned the importance of investment in education in the economic development of country?

- (1) G. Haberler (2) T. W. Shultz
 (3) Michael Todaro (4) Adam Smith

34. योग्य जोड्या जुळवा.

देश	HDI 2022 क्रमवारी
(अ) चीन	(i) 132
(ब) भारत	(ii) 28
(क) ब्राझिल	(iii) 79
(ड) फ्रान्स	(iv) 87

	(अ)	(ब)	(क)	(ड)
(1)	iv	i	iii	ii
(2)	iii	i	iv	ii
(3)	ii	i	iv	iii
(4)	iii	i	ii	iv

Match the pairs.

Country	Rank HDI 2022
(a) China	(i) 132
(b) India	(ii) 28
(c) Brazil	(iii) 79
(d) France	(iv) 87

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	iv	i	iii	ii
(2)	iii	i	iv	ii
(3)	ii	i	iv	iii
(4)	iii	i	ii	iv

35. खालीलपैकी कोणते घटक प्रादेशिक असमतोलाचे निर्देशांक आहेत?

(अ) निव्वळ राज्यांतर्गत उत्पन्न	(ब) निव्वळ राज्यांतर्गत दरडोई उत्पन्न
(क) गुंतवणूक कल	(ड) पायाभूत सुविधांची असमानता
पर्यायी उत्तरे	

(1) फक्त अ	(2) यापैकी सर्व
(3) फक्त ब	(4) अ आणि ब

Which of the following factors are indicators of regional imbalance?

(a) Net State Income	(b) Net State per capita income
(c) Investment Trend	(d) Infrastructure Inequality

Answer options :

(1) Only a	(2) All of the above
(3) Only b	(4) a and b

36. जागतिक लिंग आधारित अंतर निर्देशांकाची वैशिष्ट्ये कोणती?

(अ) हा निर्देशांक पातळी ऐवजी अंतर मोजतो.

(ब) या निर्देशांकात आदानांमधील अंतर मोजण्यापेक्षा प्रदानांमधील अंतर मोजले जाते.

(क) या निर्देशांकात स्त्री सशक्तीकरणापेक्षा लैंगिक समानतेवर भर देण्यात आला आहे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) वरीलपैकी सर्व

(2) अ आणि ब

(3) ब, क

(4) अ आणि क

What are the characteristic of Global Gender Gap Index?

(a) This index measure gap than level.

(b) This index measures gap between outputs than gap between inputs.

(c) This index focuses on gender equality rather than women empowerment.

Answer option

(1) All of the above

(2) a and b

(3) b and c

(4) a and c

37. (अ) IHDL निर्देशांक आंतरपिढीय निपक्षपातीपणा मोजणारा निर्देशांक आहे.

(ब) PHDI निर्देशांक पिढीअंतर्गत निःपक्षपातीपणा मोजणारा निर्देशांक आहे.

योग्य विधान ओळखा.

पर्यायी उत्तरे:

(1) अ फक्त

(2) ब फक्त

(3) अ आणि ब दोन्ही नाही

(4) अ आणि ब

(a) IHDL Index measures intergenerational equity.

(b) PHDI Index measures intragenerational equity.

Identify correct statements.

Answer Options:

(1) a only

(2) b only

(3) None of the above

(4) a and b both

38. योग्य जोड्या जुळवा.

दारिद्र्य परिमाण

वैशिष्ट्य

(अ) एम. पी. आय.

(i) दीर्घायुष्य, ज्ञान, योग्य जीवनमान

(ब) एच. पी. आय.

(ii) शिक्षण आणि आरोग्यावरील खर्च

(क) सुरेश तेंडुलकर समिती

(iii) 10 निर्देशकांचा वापर

(अ) (ब) (क)

(1) iii i ii

(2) ii i iii

(3) i ii iii

(4) iii ii i

Match the pairs.

Poverty dimension

Characteristic

(a) MPI

(i) Long life knowledge and decent standard of living.

(b) HPI

(ii) Expenses on education and health

(c) Suresh Tendulkar committee

(iii) Use of 10 indicators

(a) (b) (c)

(1) iii i ii

(2) ii i iii

(3) i ii iii

(4) iii ii i

39. जीवनाचा भौतिक गुणवत्ता निर्देशांक (PQLI) मोजताना कोणता घटक विचारात घेतला जात नाही?

(अ) अपेक्षित आयुर्मान

(ब) दरडोई उत्पन्न

(क) बालमृत्यू

(ड) साक्षरता

पर्यायी उत्तरे :

(1) अ, ब

(2) ब फक्त

(3) क फक्त

(4) ड फक्त

Which factor is not considered while calculating physical quality of life index (PQLI)?

(a) Life expectancy

(b) Per Capita income

(c) Infant mortality

(d) Literacy

Answer options

(1) a, b

(2) b only

(3) c only

(4) d only

40. योग्य जोड्या ओळखा.

(अ) IHDI - 2010

(ब) GEM - 1997

(क) HPI - 1995

(ड) GDI - 2014

पर्यायी उत्तरे

(1) अ, ब, क

(2) वरीलपैकी सर्व

(3) अ, ड

(4) ब, क, ड

Identify correct pairs.

(a) IHDI - 2010

(b) GEM - 1997

(c) HPI - 1995

(d) GDI - 2014

Answer options

(1) a, b, c

(2) All of the above

(3) a, d

(4) b, c, d

41. मानवी विकास निर्देशांकाच्या मध्यम श्रेणीमध्ये खालीलपैकी कोणती राज्ये येतात?

(अ) अरुणाचल प्रदेश

(ब) बिहार

(क) नागालँड

(ड) महाराष्ट्र

(इ) तमिळनाडू

पर्यायी उत्तरे :

(1) अ, ब, ड, इ

(2) अ, क, ड

(3) अ, ब, क, ड, इ

(4) अ, क, ड, इ

Which states come under middle category of India's Human Development Index?

(a) Arunachal Pradesh

(b) Bihar

(c) Nagaland

(d) Maharashtra

(e) Tamilnadu

Answer options

(1) a, b, d, e

(2) a, c, d

(3) a, b, c, d, e

(4) a, c, d, e

42. (अ) जागतिक बँकेची आकडेवारी अल्पकालीन दारिद्र्य दर्शवते.
 (ब) OPHI ची MPI विषयक आकडेवारी आत्यंतिक दारिद्र्य दर्शवते.
 योग्य विधाने ओळखा.
 पर्यायी उत्तरे
- (1) अ फक्त (2) ब फक्त
 (3) अ आणि ब (4) वरीलपैकी दोन्ही नाही
- (a) Statistics of World Bank shows acute poverty.
 (b) Statistics of OPHI related to MPI shows extreme poverty.
 Identify correct statement.
 Answer options
- (1) a only (2) b only
 (3) a and b (4) None of the above

43. (अ) महाराष्ट्राने पहिला मानव विकास अहवाल 2002 मध्ये प्रकाशित केला.
 (ब) महाराष्ट्राने दुसरा मानव विकास अहवाल 2012 मध्ये प्रकाशित केला.
 (क) महाराष्ट्र मानव विकास अहवाल 2012 नुसार महाराष्ट्राचा HDI 0.752 होता.
 योग्य विधाने ओळखा.
- (1) वरीलपैकी सर्व (2) अ, ब
 (3) ब, क (4) अ, क
- (a) Maharashtra published it's first human development index report in 2002.
 (b) Maharashtra published it's second HDI Report in 2012.
 (c) According to Maharashtra HDI report 2012 Maharashtra's HDI was 0.752
 Identify correct statements.
 Answer options
- (1) All of the above (2) a, b
 (3) b, c (4) a, c

44. बहुआयामी दारिद्र्य निर्देशांक सर्वप्रथम कधी प्रकाशित करण्यात आला?
- (1) 1997 (2) 2006
 (3) 2010 (4) 2014
- Multidimensional Poverty Index was published first time in which year?
- (1) 1997 (2) 2006
 (3) 2010 (4) 2014

45. (अ) 1995 च्या मानव विकास अहवालाचे शीर्षक 'Gender and Human Development' असे होते.

(ब) या अहवालात लिंगभेदावर प्रकाश टाकण्यात आला.

अयोग्य विधाने ओळखा.

पर्यायी उत्तरे :

(1) अ आणि ब

(2) फक्त अ

(3) फक्त ब

(4) दोन्ही नाही

(a) The title of 1995 HDI Report was 'Gender and Human Development.'

(b) In this report the problem of gender inequality was addressed.

Identify incorrect statements

Answer option

(1) a and b

(2) Only a

(3) Only b

(4) None of the above

46. 2010 च्या HDI अहवालात कोणते नवीन निर्देशांक प्रकाशित करण्यात आले?

(अ) IHDI

(ब) GEM

(क) HPI

(ड) MPI

(इ) GII

पर्यायी उत्तरे

(1) अ, ड, इ

(2) अ, ब, क, ड

(3) ब, ड, इ

(4) अ, ड

In HDI report of 2010 which of the following new indexes published?

(a) IHDI

(b) GEM

(c) HPI

(d) MPI

(e) GII

Answer option

(1) a, d, e

(2) a, b, c, d

(3) b, d, e

(4) a, d

47. जागतिक लिंग आधारित अंतर निर्देशांकाच्या आयामाचे घटक कोणते?

(अ) आर्थिक सहभाग	(ब) संधी
(क) शैक्षणिक क्षमता	(ड) आरोग्य
(इ) टिकाव	(फ) राजकीय सशक्तीकरण

पर्यायी उत्तरे

(1) अ, क, ड	(2) वरीलपैकी सर्व
(3) अ, ब, ड, फ	(4) अ, क, ड, इ

What are the components of the Global Gender Gap Index dimension?

(a) Economic participation	(b) Opportunity
(c) Educational attainment	(d) Health
(e) Survival	(f) Political empowerment

Answer options

(1) a, c, d	(2) All of the above
(3) a, b, d, f	(4) a, c, d, e

48. मानवी विकास निर्देशांक हा यातील सरासरी यशाचे मापन करतो.

- (अ) दीर्घ व निरोगी आयुष्य
 (ब) प्रौढ साक्षरतेच्या संदर्भातील ज्ञान
 (क) दारिद्र्य रेषेखालील लोकसंख्येची टक्केवारी

पर्यायी उत्तरे :

(1) वरीलपैकी सर्व	(2) अ, क
(3) ब, क	(4) अ, ब

The Human development index measures average achievement of -

- (a) Long and Healthy life
 (b) Knowledge in the context of adult literacy
 (c) Percentage of population below poverty line.

Answer options

(1) All of the above	(2) a, c
(3) b, c	(4) a, b

49. 2022 च्या मानव विकास अहवालानुसार प्रथम क्रमांक कोणत्या देशाचा होता?

- (1) स्वित्झर्लंड
- (2) नॉर्वे
- (3) आइसलँड
- (4) फिनलँड

According to HDI Report 2022 which country ranks first?

- (1) Switzerland
- (2) Norway
- (3) Iceland
- (4) Finland

50. तुलनात्मकदृष्ट्या कमी उत्पन्न आणि अधिक मानवी विकास असे चित्र कोणत्या राज्यात दिसून येते?

- (1) राजस्थान
- (2) महाराष्ट्र
- (3) केरळ
- (4) कर्नाटक

Which state shows a picture of comparatively lower income and higher human development?

- (1) Rajsthan
- (2) Maharashtra
- (3) Kerala
- (4) Karnataka